

титулы и звания; 5. Лексика, называющая ономастические реалии: а) антропонимы; б) топонимы; в) имена литературных героев; г) названия компаний, музеев, театров, ресторанов и т.п. 6. Лексика, отражающая ассоциативные реалии: а) вегетативные символы; б) анималистские символы; в) цветовая символика; г) фольклорные, исторические и литературно-книжные аллюзии; д) языковые аллюзии [3:45–50].

Таким образом, под лингвострановедческим компонентом содержания обучения иностранному языку понимают целостную систему представлений о стране изучаемого языка и о мире, позволяющих коммуниканту строить вербальное и невербальное поведение в определенном ситуативном контексте на основе эмпатии, фоновой, коннотативной и безэквивалентной лексики с учетом социокультурного фона иноязычного общения и современных реалий, присущих стране изучаемого языка; открыто воспринимать другой образ жизни, сравнивать его с разнообразием своей страны, своего народа.

Литература:

1. Азимов, Э.Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Верещагин, Е. М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – 2-е изд. – Москва: Русский язык, 1976. – 248 с.
3. Виноградов, В. С. Лексические вопросы перевода художественной прозы / В. С. Виноградов. – Москва: Московский ун-т, 1978. – 304 с.

Аналіз мовленнєвих та екстралінгвістичних засобів сучасної української байки

Писаревська К. В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

e-mail: pisarevskaya_ks@mail.ru

Проведений аналіз виконаний з урахуванням інтересів іноземних студентів, для яких українська література є одночасно джерелом вивчення української мови і країнознавчих знань.

Байка – коротке, переважно віршоване, алегоричне оповідання, в якому закладено дидактичний зміст; один з різновидів ліро-епічного жанру. Складається з оповідної частини та висновку-повчання. У вчинках персонажів

байки – звірів, птахів, рослин – вбачаються і всміюються людські вади [3:358]. Багато дослідників відзначали значну роль байки у формуванні високоморальної особистості. «Байка «вийшла з надр народної свідомості, – пише М. Степанова, – і на протязі всього свого багатовікового історичного розвитку була тісно пов'язана з народом, передаючи його мудрість, його сподівання, його протест проти гнобителів, його високі моральні ідеали» [5:5]. Б. Деркач говорить що байка «своїм корінням сягає глибинних фольклорних джерел» [1:3]. О. Потебня стверджував, що байка це один із прийомів пізнання моральної сторони життя людини. В. Кречотня говорить, що «жанр байки з успіхом культивується українськими письменниками протягом тривалого часу. Йому належала видатна роль у процесі становлення нової української літератури, у формуванні в ній рис народності та реалізму» [2:5].

Зазвичай байка досить розгорнутий літературний твір. Однак, наприклад, у відомого українського поета Анатолія Перерви басні дуже короткі (мікробайки), хоча і містять всі ознаки байки: а) висміюють вади людей; б) мають повчальний або сатиричний характер; в) як правило містять коротко виражену мораль; г) героями його байок зазвичай є тварини.

Наведемо для прикладу байку «Не вдалось» з невеликого розділу «Смажені баранці», об'єктом критики в якій виступають людські пороки: деспотизм, самодурство, упертість, твердолобість.

Допоки завом був – біда! – / Усім підлеглим дав дрозда. / Лиш віслюка так і не зміг / В баранячий скрутити ріг [4:65].

У байці показаний тип начальника-самодура, який прагне скрутити усіх у баранячий ріг, тобто домогтися абсолютного підпорядкування, покори від кожного члена колективу. Ідіома «дати дрозда» якраз характеризує методи, якими можна цього досягти: сильно насварити, провчити, зробити догану. Проте в колективі є лише одна «особистість», яка протистоїть деспотизму начальника – осел. Це викликає в момент читання емоційну радість: є бунтівник на кораблі! Але герой – осел, тобто в переносному сенсі вперта

людина. Комічне виникає через те, що «протест» осла викликаний не бажанням боротися за справедливість, а просто по своїй природі осел у даному контексті виступає як символ впертості, дурості і неуктва. Таких апріорі не можна змінити.

Про сірих, безталанних, дурних і настирних літераторів, які отруюють поетичний простір своїм «літературним даром», Анатолій Перерва говорить у байці «Лірик-оптиміст»:

*Хоч хисту в бідного ні грана,
Та бека й мека він – старанно.
І твори ці в їх скромності убогій
Потрапили (авжеж!) до антологій.
Безприв'язний зубатий критик
Не раз псував йому ліричне реноме.
Та він продовжував творити
Новий ліричний цикл –
«Ні бе, ні ме» [4:65].*

Баран – в переносному значенні дурна, вперта людина стає героєм і цієї байки. Цікаво, що ця тварина прямо не називається в тексті, але дієслова бекать і мекать (мямлити, говорити нечітко, плутано виражати свої думки) і фразеологізм «ні бе, ні ме» натякають що цією твариною є баран, тому видають суть головного героя: невчений, некомпетентний, не розуміючий в поезії поет. Можна припустити, що такі барани в літературі допекли Анатолія Перерви своїм кричущим невіглаством, бо байка наповнена злою іронією та адресована літераторам.

Комічне виникає через те, що у поета абсолютно відсутній поетичний талант, що й доводять наступні рядки: «хисту ... ні грана», «бека й мека», «твори ці в їх скромності убогій», «критик /Не раз псував йому ліричне реноме». І виникає очікування, що він зупиниться чи, може, змінить професію. Однак настирливий, пробивний (його твори «Потрапили (авжеж!) до антологій») поет продовжує творити новий цикл, назва якого «Ні бе, ні ме» – ще одна насмішка над «ліриком».

А чому можливе існування некомпетентних людей в різних сферах діяльності? Відповідь знаходимо у байці «Соло для однієї персони»:

*Баран з об'єднання «Центрлісостепкультура»
Прийшов послухать-оцінить концерт.
І в солов'я дзвінких колоратурах
Почули сразу слухачі...*

баранячий акцент [4:65].

Перші два рядки відразу вводять нас у вельми ймовірну, на жаль, ситуацію, коли некомпетентна особа прийшла оцінювати те, що вона в принципі не може оцінити. Комізм ситуації в зіткненні високого мистецтва і некомпетентності «цінителя», підкреслено назвою об'єднання «Центрлісостепкультура», яке навряд чи має хоч якийсь відношення до музики. У наступних двох рядках автор критикує такі якості, як підлабузництво, догідливість, лакейство, раболіпство, які змушують співака-професіонала втрачати свою гідність, опускатися до «баранячого акценту», щоб догодити високопоставленому барану.

Отже, розглянутий матеріал дозволяє іноземним студентам глибше проникнути в ідейно-естетичний зміст літературного твору, підвищити лексичний запас і поповнити знання про українську культуру.

Література:

1. Деркач Б. А. Українська байка / Борис Андрійович Деркач. – К.: Дніпро, 1983. – 463с.
2. Кречотень В. І. Байки в українській літературі XVII – XVIII ст.: [пам'ятки давньої української літератури] (Володимир Іванович Кречотень. – К.:АН УРСР, 1963. – 200с.
3. Літературознавчий словник - довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К.: ВЦ "Академія" 2007. – 752с.
4. Перерва А. Полювання без ліцензії. Пародії та епіграми / А. Перерва. – Харків: «Глас», 2003. – 89с.
5. Степанов Н. Л. Русская басня XVIII – XIX вв. / Николай Леонидович Степанов. – Л.: Советский писатель, 1977. – 656с.

Комунікативна компетенція іноземного студента: зміст та структура

Приходько А.М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

г. Харків, Україна

e-mail: alena_prikhodko_74@mail.ru

Відомо, що основним підходом у навчанні будь-якої іноземної мови є комунікативний підхід. Комунікативної компетенції іноземні студенти набувають при вивченні мови за комунікативним методом, основу якого складає переорієнтація з форми на функцію, з лінгвістичної компетенції на